

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/110/2008

WOŁYŃ 1943

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

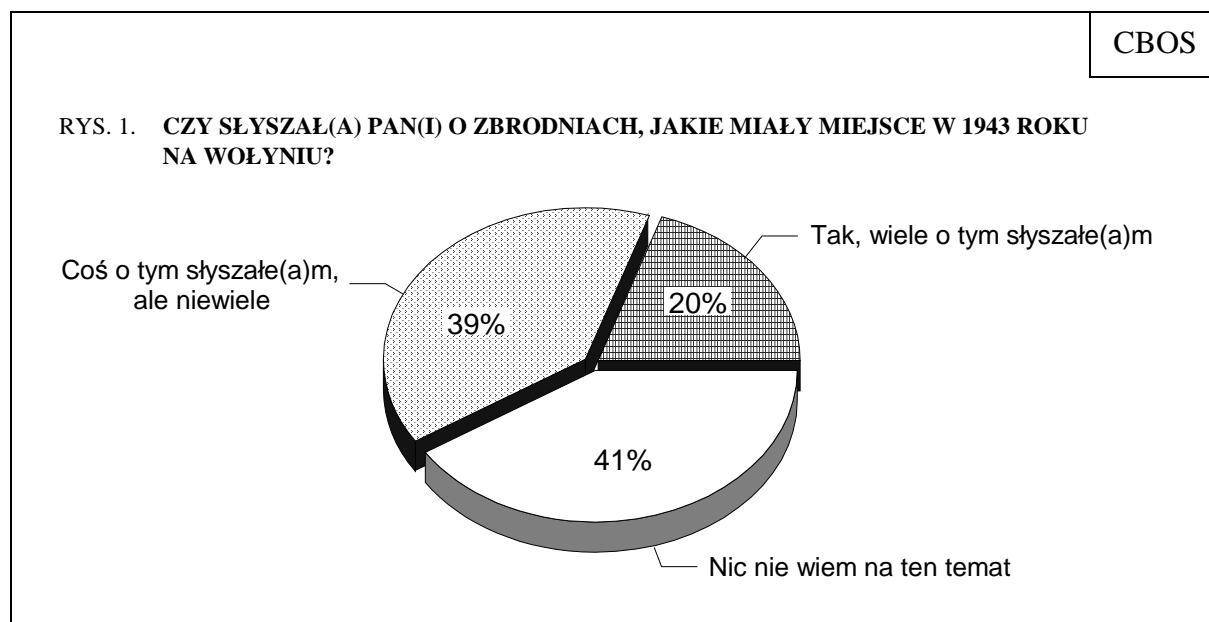

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

W tym roku mija 65 lat od zbrodni dokonanej na polskiej ludności Wołynia przez ukraińskich nacjonalistów. W wyniku tragicznych wydarzeń śmierć poniosło kilkadziesiąt tysięcy Polaków oraz kilkanaście tysięcy Ukraińców.

W związku z rocznicą rzezi wołyńskiej chcieliśmy się dowiedzieć, czy pamięć o niej obecna jest w polskim społeczeństwie. Interesowały nas również wyobrażenia Polaków o tym, kto był ofiarą, a kto sprawcą mordów. Pytania te umieściliśmy w czerwcowym sondażu¹.

O zbrodni na Wołyniu słyszała większość respondentów (59%), jednak tylko co piąty (20%) deklaruje, że wiele słyszał o wydarzeniach, które miały miejsce latem 1943 roku. Pozostali (41%) przyznają, że nic nie wiedzą na ten temat.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (217) przeprowadzono w dniach 6–9 czerwca 2008 roku na liczącej 1107 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Poinformowanie o zbrodni wołyńskiej w znacznym stopniu zależy od wieku. Zaledwie 8% najmłodszych ankietowanych (mających od 18 do 24 lat) deklaruje, że wiele słyszało o tych tragicznych wydarzeniach. Natomiast ponad połowa respondentów z tej grupy (51%) nic nie wie na ten temat. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że o Polakach pomordowanych na Wołyniu słyszały przede wszystkim osoby z najstarszych grup wiekowych – powyżej 55 roku życia.

Tabela 1

Wiek respondentów	Czy słyszał(a) Pan(i) o zbrodniach, jakie miały miejsce w 1943 roku na Wołyniu?		
	Tak, wiele o tym słyszała(a)m	Coś o tym słyszała(a)m, ale niewiele	Nic nie wiem na ten temat
	w procentach		
18–24 lata	8	40	51
25–34	13	41	46
35–44	17	40	44
45–54	27	41	32
55–64	28	34	37
65 lat i więcej	27	36	37

Drugim czynnikiem różnicującym subiektywną wiedzę respondentów o zbrodni wołyńskiej jest wykształcenie. Dwie piąte badanych z wyższym wykształceniem (40%) twierdzi, że wiele słyszało o tych tragicznych wydarzeniach, natomiast więcej niż połowa osób z wykształceniem podstawowym (55%) przyznaje, że ta tematyka jest im obca.

Tabela 2

Wykształcenie	Czy słyszał(a) Pan(i) o zbrodniach, jakie miały miejsce w 1943 roku na Wołyniu?		
	Tak, wiele o tym słyszała(a)m	Coś o tym słyszała(a)m, ale niewiele	Nic nie wiem na ten temat
	w procentach		
Podstawowe	15	30	55
Zasadnicze zawodowe	16	39	45
Średnie	20	46	34
Wyższe	40	37	23

W celu bliższego zapoznania się z wiedzą respondentów o zbrodni wołyńskiej zapytaliśmy ich, kto według nich padł ofiarą tej zbrodni, a kto był jej sprawcą. Pytania miały charakter otwarty. Na podstawie sformułowanych przez ankietowanych odpowiedzi utworzone zostały kategorie ogólne.

		CBOS
Kto, według Pana(i) wiedzy, padł ofiarą zbrodni na Wołyniu?		
Polacy, polscy mieszkańcy, polska ludność Wołynia	31%	
Polscy żołnierze, oficerowie, wojsko, inteligencja polska, elita kraju, księża (wyraźne skojarzenia z Katyniem)	7%	
Polacy i Ukraińcy	4%	
w tym: „Polacy i Ukraińcy”, „obie strony”	3%	
„Głównie Polacy”, „Polacy i trochę Ukraińców”	1%	
Żydzi, Rosjanie, Białorusini, Czesi, „mniejszości narodowe”	3%	
Ukraińcy	2%	
„Niewinni, bezbronni ludzie”, „ludność cywilna” itp. określenia	2%	
Odpowiedzi inne i niejasne	1%	
Nie wiem, nic o tym nie słyszałem(a)m, trudno powiedzieć	54%	

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ niektóre wypowiedzi zawierały elementy więcej niż jednej kategorii

Prawie jedna trzecia badanych (31%) na pytanie, **kto padł ofiarą zbrodni na Wołyniu**, odpowiada: „Polacy”, „polscy mieszkańcy”, „polska ludność Wołynia”, „ludność polska na kresach”. Nieliczni (4%) uważają, że ofiarami zbrodni byli zarówno Polacy, jak i Ukraińcy – „Polacy i Ukraińcy”, „ofiary były po obu stronach”, „bratobójcza walka”.

W wypowiedziach 7% respondentów widoczne są skojarzenia ze zbrodnią katyńską – „żołnierze polscy”, „oficerowie”, „wojsko”, a także – „inteligencja polska”, „elita kraju”, „księża” itp. Niewielka grupa badanych (3%) wskazuje na mniejszości narodowe jako ofiary zbrodni na Wołyniu.

Jeśli chodzi o wskazanie **sprawców tej zbrodni**, to odpowiedzi nie są tak jednoznaczne jak w przypadku ofiar. Prawie co piąty ankietowany (19%) twierdzi, że sprawcami mordów popełnionych w 1943 roku na Wołyniu są Rosjanie, ZSRR, Stalin czy NKWD. Niektóre odpowiedzi sugerują, że sprawcami byli nie tylko Rosjanie, ale także Ukraińcy – „Ukraińcy i Rosjanie”, „Ukraińcy pod dyktando Rosjan”.

		CBOS
Kto był sprawcą zbrodni popełnionych w 1943 roku na Wołyniu?		
Ukraińcy	14%	
UPA, nacjonałiści ukraińscy, wojsko ukraińskie	5%	
Rosjanie, ZSRR, Stalin, NKWD w tym: „Ukraińcy i Rosjanie”, „Ukraińcy pod dyktando Rosjan”	19%	1%
Niemcy, „Ukraińcy za przyzwoleniem Niemców”	1%	
Polacy i Ukraińcy, „wzajemna rzeź”, „obie strony”	2%	
Odpowiedzi inne i niejasne	1%	
Nie wiem, nic o tym nie słyzała(a)m, trudno powiedzieć	57%	

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ niektóre wypowiedzi zawierały elementy więcej niż jednej kategorii

Co siódmy respondent (14%) przypisuje te zbrodnie Ukraińcom, a co dwudziesty (5%) udziela bardziej precyzyjnej odpowiedzi – „Ukraińska Powstańcza Armia”, „Ukraińcy z UPA”, „bandy UPA” itp.

Na Polaków i Ukraińców wskazują nieliczni badani (2%), używając określeń – „Polacy i Ukraińcy”, „wzajemna rzeź”, „obie strony”.

Wyniki sondażu pokazują, że wiedza o wydarzeniach na Wołyniu w 1943 roku jest niewielka. Na oba pytania otwarte badani najczęściej odpowiadali: „nie wiem”, „nie słyzała(a)m”, „trudno powiedzieć”. Pozostałe odpowiedzi były w dużej mierze błędne.

Opracowała
Katarzyna MAKARUK

A N E K S

Tabela 1. Czy słyszał(a) Pan(i) o zbrodniach, jakie miały miejsce w 1943 roku na Wołyniu?

(%)

	Tak, wiele o tym słyszał(a)m	Coś o tym słyszał(a)m, ale niewiele	Nic nie wiem na ten temat	Liczba osób
Ogółem	20	39	41	1103
Płeć				
Mężczyźni	24	39	36	522
Kobiety	17	38	45	580
Wiek				
18-24 lata	8	40	51	161
25-34	13	41	46	201
35-44	17	40	44	159
45-54	27	41	32	205
55-64	28	34	37	177
65 lat i więcej	27	36	37	199
Miejsce zamieszkania				
Wieś	17	34	49	411
Miasto do 20 tys.	19	40	41	152
20-100 tys.	22	38	40	214
101-500 tys.	18	41	41	173
501 tys. i więcej mieszk.	31	48	20	153
Wykształcenie				
Podstawowe	15	30	55	292
Zasadnicze zawodowe	16	39	45	285
Średnie	20	46	34	371
Wyższe	40	37	23	155
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	41	37	22	84
Prac. umysł. niż. szczebla	17	48	35	103
Pracownicy fiz.- umysł.	21	39	39	99
Robotnicy wykwalifikowani	15	32	53	115
Robotnicy niewykwalifik.	10	46	44	60
Rolnicy	24	37	39	59
Pracujący na własny rach.	34	46	20	34
Bierni zawodowo				
Renciści	20	34	46	70
Emeryci	27	34	38	254
Uczniowie i studenci	10	39	51	91
Bezrobotni	4	44	52	74
Gospodynie domowe i inni	12	44	44	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	27	38	35	160
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	14	45	41	104
sekt. pryw. poza rolnict.	22	40	38	233
prywatnym gosp. rolnym	18	42	40	62
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	9	41	50	54
301-500	14	38	48	108
501-900	23	34	43	192
901-1200	29	41	30	117
Powyżej 1200 zł	30	41	28	161
Ocena własnych war. mater.				
Złe	16	39	45	230
Średnie	20	38	42	465
Dobre	23	39	37	407
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	30	24	47	64
Raz w tygodniu	20	40	40	567
1-2 razy w miesiącu	12	45	43	165
Kilka razy w roku	25	33	42	211
W ogóle nie uczestniczy	23	45	32	96
Poglądy polityczne				
Lewica	29	41	31	124
Centrum	20	43	37	313
Prawica	26	43	32	367
Trudno powiedzieć	11	28	60	297